

Téma: Kalendář – září, říjen, listopad, prosinec – Pokoj lidem dobré vůle, Štědrý večer nastal, Jak se slaví Vánoce jinde, příchod Nového roku; leden únor, březen

Ročník: 6. třída

Počet hodin: 5

Zařazení v RVP: vzdělávací oblast Člověk a zdraví – vzdělávací obor Výchova ke zdraví. Svým vzdělávacím obsahem bezprostředně navazuje na obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Vzhledem k individuálnímu i sociálnímu rozměru zdraví je vzdělávací obor Výchova ke zdraví velmi úzce propojen s průřezovým tématem Osobnostní a sociální výchova.

Kompetence:

KOMPETENCE K UČENÍ

Podává nové informace k tématu, učí užití nových metod a strategií, procvičuje a upevňuje dovednosti staré, užívá konkrétních pomůcek, rozvíjí paměť, logické myšlení, tvůrčí činnost i schopnost vybavit i starší látku, podporuje sebedůvěru, vnitřní motivaci i zodpovědnost.

KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

Prevažuje komunikace, vede žáky k vlastním úvahám a tvorbě, vyjádření vlastního názoru, argumentuje, naslouchá a klade dotazy, doplňuje učitele, důraz je kladen na porozumění učiva, přiměřené cíle (časová dotace, náročnost, prostory, rozdělení do skupin...), snaha udržet pozitivní vztahy a optimismus.

KOMPETENCE PRACOVNÍ

Pracuje na zadaném úkolu, rozvíjí se jednotlivé dovednosti, vytváří se přátelská atmosféry, důraz je kladen na seberealizaci a zpětnou kontrolu.

KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ

Pracují individuálně, samostatně i spolupracují ve skupinách, navzájem si radí, kontrolují se, ovlivňují se. V obou případech jde o rozvoj osobnosti.

KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ

Navozuje nové vztahy, sympatie, přátelství, zlepšuje vyjadřovací, řečnické schopnosti, nabádá k zamyšlení, reaguje na výsledky práce.

Mezipředmětové vztahy: Občanská výchova, přírodopis, dějepis, zeměpis, výtvarná výchova

1 hodina

Úvod: 10 minut

Plnění úkolu: 33 minut

Závěr: 2 minuty

2 hodina

Úvod: 5 minut

Prezentace plakátů: 35 minut

Závěr: 5 minut

3 hodina

Úvod: 5 minut

Případné doděláné prezentace plakátů: 5 - 10 minut

Plnění nového úkolu: 20 minut

Zadání domácího úkolu na 5 hodinu: 8 minut

Závěr: 2 minuty

4 hodina

Úvod: 10 minut

Stanoviště č. 1: 10 minut

Stanoviště č. 2: 10 minut

Stanoviště č. 3: 10 minut

Závěr: 5 minut

5 hodina (popř. + 6 h)

Úvod: 2 minuty

Přesun na stanoviště: 10 minut?

Úkol: 20 - 25 minut?

Přesun zpět: 10 minut?

Závěr: 3 minuty

1) TVORBA PLAKÁTŮ K JEDNOTLIVÝM MĚSÍCŮM

Úvod: Zadání a vysvětlení úkolu, rozdělení do skupin, poskytnutí materiálů k jednotlivým měsícům.

TEORIE: **Kalendář** je abstraktní systém pro členění času a orientaci v čase v periodách dnů. V odvozeném smyslu také roční rozvrh dní, týdnů a měsíců, tištěný nebo elektronický - například nástěnný nebo stolní kalendář – anebo rozvrh událostí či svátků vůbec. Protože v tištěných kalendářích bývala i četba pro široké vrstvy, označuje se jako kalendář také žánr lidového čtení. Otázka kolik má rok měsíců? (12) Vyjmenujte je. Kolik mají dní? (Pomůcka kotníky na rukách).

Expozice: Samostatná práce žáků – tvorba plakátu k určitému měsíci (každá skupina má jiný měsíc)

POPIS: Žáci se rozdělí do skupin (po 3 – 4). Každá skupina si vylosuje nějaký měsíc (9, 10, 11, 12, 1, 2, 3). Musí vytvořit plakát k tomuto měsíci. Jak by měl plakát vypadat – nakreslit buď obrázek na celý papír s typickými znaky daného měsíce (např. listopad – podzimní krajinu, zorané pole, opadané listí, pouštění draka apod.) nebo pouze nějaké jednotlivé znaky (př. listopad – opadané listí) – toto může dělat jeden žák, ostatní můžou vyhledávat informace o daném měsíci v materiálech, které dostanou nebo mohou kreslit všichni a pak společně vyhledávat informace. Záleží na organizaci skupiny. Poté vyhledané informace dopíší do plakátu – významné dny, pranostiky atd. Když mají všichni plakát hotový, jednotlivé skupiny ho prezentují před svými spolužáky. Učitel i ostatní žáci mohou doplnit informace, které je napadnou během prezentace. Žáci si vystaví vyrobené plakáty ve třídě.

POMŮCKY: papíry A3 (záleží na učiteli), pastelky či vodovky, materiály k jednotlivým měsícům, kartičky s měsícema pro rozlosování měsíců do jednotlivých skupin.

Cíl: Zjistit základní informace o jednotlivých měsících v roce (významné dny v měsíci, pranostiky, počasí, zvyky atd.), naučit se pracovat ve skupinách.

Opakování: Jednotlivé skupiny budou prezentovat svůj plakát a seznámí žáky s významnými informacemi o daném měsíci. Stručně shrnutí základním informací typických pro daný měsíc.

Závěr: Zhodnocení výsledků samostatné práce žáků

Motivace: Práce ve skupinách, možnost využití vlastní fantazie při tvorbě plakátu, dozví se nové informace

MATERIÁLY PRO SKUPINY:

Září

je devátý měsíc gregoriánského kalendáře a má 30 dní. Kolem **23. září** začíná na severní polokouli **podzim**. Původ slova září nemá se zářením nic společného. Staročeské označení tohoto měsíce je zářuj, což znamená „za říje“.

V září začíná období podzimní **sklizeň**. Kromě ovoce a brambor dozrává také vinná réva a chmel. Proto se v lidové tradici českých zemích odehrávají v tomto měsíci tzv. sklizňové slavnosti - vinobraní, dočesná nebo pro jižní Čechy typická konopická.

28. září je den **sv. Václava** - byl český kníže a světec, který je považován za hlavního patrona české země. Dnes den státního svátku, do nedávné minulosti den, kdy se v hornatých krajích

sváděl dobytek z letních pastvin do vsí k přezimování. V některých oblastech také končila roční služba čeledi a zároveň se uzavíraly smlouvy s hospodáři na příští rok. (Legenda praví, že v bájně hoře Blaník je ukryto vojsko se svatým Václavem včele a až bude české zemi nejhůře, toto vojsko jí přijde na pomoc.)

PRANOSTIKY

- Září – máj podzimu.
- Po teplém září zle se říjen tváří.
- Bouřka v září – sníh v prosinci.
- Ozve-li se v září hrom, bude v zimě zavát každý strom.
- Bouřky v září – na jaře mnoho sněhu.
- Divoké husy na odletu – konec i babímu létu.
- Panny Marie narození, vlaštoviček rozloučení. (12. 9.)
- Od Panny Marie Sedmibolestné teplota rychleji poklesne.(15. 9.)
- Od Ludmily světice obouvej už střevíce. (16. 9.)
- Po svatém Matouši – čepice na uši. (21. 9.)
- Na svatého Václava babí léto nastává. (28. 9.)
- Na svatého Jeronýma stěhuje se k nám už zima. (30. 9.)

Říjen

je desátým měsícem roku podle Gregoriánského kalendáře a má 31 dní. Jeho české jméno je odvozeno od **jelení říje**. Latinský název *October* znamená osmý měsíc a je odvozen z římského kalendáře, podle něž rok začínal březnem. V tomto měsíci pokračuje ve střední Evropě podzimní **sklizeň** a v českých zemích se tradičně **slaví posvícení**.

28. října je státní svátek - **Den vzniku samostatného československého státu**. Ve škole máme podzimní prázdniny.

PRANOSTIKY

- Čím déle v říjnu u nás vlaštovky prodlévají, tím déle pěkné a jasné dny potrvají.
- Sněží-li v říjnu, bude měkká zima.
- Neopadá-li v říjnu listí ze stromů, bude tuhá zima.
- Je-li říjen hodně zelený, bude leden velmi studený.
- Co v říjnu zimy přibude, v lednu jí opět ubude.
- V říjnu mráz a větry – leden, únor teplý.
- Bouřka v říjnu třebas malá, sotva na to zima stálá.
- Říjen když blýská, zima plíská.
- Kolik dní v říjnu uplyne do prvního deště, po tolik dnů bude i v zimě pršeti.
- Spadne-li v říjnu listí, bude mokrá zima.
- Čím dříve listí opadne, tím úrodnější příští rok.
- Když dlouho listí nepadne, tuhá zima se přikrade.

Listopad

je jedenáctý měsíc gregoriánského kalendáře v roce. Má 30 dní.

Název je odvozen od **padání listí**, které je v tuto roční dobu ve středoevropských přírodních podmínkách typické.

V římském kalendáři byl listopad devátým měsícem (proto se jmenuje v jiných jazycích *november*, podle *novem* = *devět*). V roce 153 př. n. l. byly přidány ještě další dva měsíce.

V církevním kalendáři, podle toho, na který den připadá Štědrý den, **advent** začíná poslední neděli v listopadu nebo první neděli prosince.

2. listopad - dušičky - Vzpomínka na všechny věrné zesnulé, Památka všech věrných zemřelých. Památka se slaví od 10. století, v zemích s křesťanskou tradicí je zvykem během tohoto dne či období navštívit hřbitov a rodinný hrob a rozsvítit na něm svíčku či položit živé květiny, což má symbolizovat víru ve věčný život a demonstrovat přesvědčení, že život hrobem nekončí.

11. listopad sv. Martin

Legenda – jako velmi mladý musel nedobrovolně vstoupit do armády. Vypráví se, že jednou v zimě projížděl na bílém koni městskou branou a potkal chladem se třesoucího žebráka. Martin neměl u sebe nic, než svůj červený vojenský plášť. Rozťal ho na půl svým mečem a jednu polovinu daroval žebrákoví. Rozdělit se s ním o teplo. Následující noc měl vidění, v němž se mu zjevil Kristus s polovinou jeho pláště. To byl důvod jeho odchodu z vojska. Přijal křest svatý a žil životem skromným a zbožným jako poustevník. Po smrti byl prohlášen za svatého.

17. listopad Státní svátek: Den boje za svobodu a demokracii.

25. listopadu sv. Kateřina

Legenda – Kateřina vyznávala křesťanskou víru na rozdíl od císaře Římské říše. Vyzvala ho, aby začal věřit v jednoho Boha, ale ten ji za to uvrhl do vězení. Byla souzená a své postoje obhajovala před mnoha učenci. Protože byla krásna a moudrá - podařilo se jí všechny učence získat pro křesťanskou víru. Byli za to poté potrestáni a Kateřina byla mučena. Nakonec byla sřata. Posléze bylo křesťanství rovnoprávné s jinými náboženstvími a Kateřina byla prohlášena za svatou mučednici. Protože byla vzdělaná, stala se patronkou učenců a studentů.

30. listopad sv. Ondřej – první učedník Ježíše, později apoštol (pověra – Co se komu v tuto noc zdá, to se určitě splní).

PRANOSTIKY

- Když začátkem listopadu sněží, pak mívá sníh výšku věží.
- Hřmívá-li v listopadu, bude dobrý rok.
- V listopadu příliš mnoho sněhu a vody, to známka příští neúrody.
- Na svatého Martina kouřívá se z komína, a na svatou Kateřinu schováme se pod peřinu.
- Martin a Kateřina na blatě – Vánoce na ledě.
- Hrozí-li Kateřina sněhem, přinese jej Ondřej.

Prosinec

je podle gregoriánského kalendáře dvanáctý a poslední měsíc v roce. Má 31 dní.

Prosinec začíná stejným dnem v týdnu jako září.

21. prosince je **zimní slunovrat**. Slunce stojí nad obratníkem Kozoroha. V tento den je na severní polokouli nejkratší den v roce. Noc je nejdelší.

V římském kalendáři byl prosinec desátým měsícem (proto se jmenuje v jiných jazycích *december*, podle *decem* = *deset*). V roce 153 př. n. l. byly přidány ještě další dva měsíce.

V církevním kalendáři, podle toho, na který den připadá Štědrý den, začíná poslední neděli v listopadu nebo první neděli prosince **advent**.

Název pochází od slova „prosiněti“ = **prosvítati**, což značí, že se jedná o měsíc, kdy slunce už jen občas prosvítne mezi mraky.

4. prosinec sv. Barbora

Legenda – Vypráví se, že otec Barbory byl bohatý turecký šlechtic, který velmi pečlivě střežil její ctnost. Nechal ji zavřít ve věži, kde měla sice pohodlí, ale přece jen nebyla svobodná. Jeden ze sloužících byl tajný křesťan, ten Barboru obrátil na křesťanskou víru. Nechala se tajně pokřtít. Otec nenáviděl křesťany. Jednou u ní našel kříž a velmi se rozezličil. Barboře se sice podařilo z vězení ve věži utéct, ale byla prozrazena pastýřem a ze skal, kde se ukrývala, dovedena zpět. Bůh potrestal udavačského pastýře a jeho stádo ovcí proměnil v luční kobylinky. Otcí se však nepodařilo Barboru přinutit, aby se křesťanství zřekla. Soudci, kteří v té době krutě pronásledovali křesťany, jí odsoudili k smrti, ale před tím ji podrobili krutému mučení. Popravu provedl její vlastní otec – uťal jí hlavu. Neunikl však božimu trestu, zabil ho blesk. Cestou na popravu prý Barbora utrhla větvičku, která uprostřed zimy rozkvetla. Dala tak pravděpodobně podnět k pověrám praktikovaným dodnes = nejznámější pověrou v tento den je řezání větviček, kterým se říká „barboroky“. Nejlepší jsou obyčejné třešně. Zvyk praktikují svobodné dívky, které se chtějí dovést, jestli se do roka vdají. Musí však větvičku utrhnout po setmění a vlastními zuby a pak ji zalévat vodou z vlastních úst. Jestli přesně na Štědrý den rozkvetla, mohla se v příštím roce konat svatba.

6. prosinec sv. Mikuláš

Jeho nejoslavovanější vlastnost byla štědrost. Vpředvečer jeho svátku se již po mnoho generací těší na jeho štědré nadělování.

13. prosinec sv. Lucie

Legenda – společným znakem téměř všech světců bylo to, že ač za svého života trpěli za své křesťanské vyznání, nikdy se ho nevzdali. To byl také osud Lucie. Od dětství byla velmi zbožná, nechtěla patřit žádnému muži, jen Bohu a chtěla mu zasvětit celý svůj život. Rodiče s ní však měli jiné plány, chtěli jí výhodně provdat za člověka bez vyznání. Lucii se podařilo přesvědčit matku, aby ji neprovdala, ale odmítnutý ženich ji udal jako tajnou křesťanku. Svého přesvědčení se nechtěla vzdát a proto mělo být jejím trestem umístění v nevěstinci, kam ji měli potupně odvést na voze taženém volí. Ale stal se zázrak a vůz se nepohnul ani o píď. Byla uvrhnutá do vězení a krutě mučena. Její víra byla však velmi silná, její život ukončil kat bodnutím dýky do jejího hrdla. Stalo se tak 13. prosince roku 304.

Pranostika – Savtá Lucie noci upije, ale dne nepřidá.

24. prosinec Štědrý den Památka Adama a Evy, podle Bible prvních lidí, které stvořil Bůh.

25. prosinec Hod boží vánoční Narození Ježíše v Betlémě. Slaví se Půlnoční mší.

26. prosinec sv. Štěpán Slaví se na paměť velkého kazatele, který hlásal o příchodu Mesiáše.

31. prosinec Silvestr

PRANOSTIKY

- Když v prosinci mrzne a sněží, úrodný rok na to běží.
- Studený prosinec – brzké jaro.
- Mnoho sněhu v prosinci – mnoho ovoce a trávy. Mléčná dráha v prosinci jasná, bude v příštím roce úroda krásná.
- Jaký prosinec, takový celý rok.
- Je-li studený prosinec, hodně práce bude mít žnec.
- Jsou-li v zimě po cestách ledy, podaří se výborně zelí.

Leden

Leden je podle gregoriánského kalendáře první měsíc v roce. Má 31 dní. Český název měsíce pochází od slova **led** – měsíc ledu. Původně byl tento měsíc ve východní Evropě označován jako měsíc vlka.

Zpočátku byl leden v římském kalendáři až 11. měsíc v roce. Teprve v roce 153 došlo ke změně začátku roku z 1. března na 1. leden.

1. leden Nový rok

Říkalo se: „Jak na Nový rok, tak po celý rok.“ Zvykem je vzájemně si popřát do nového roku a rozesílání novoročních přáníček. Na novoročenkách často nacházíme dvě písmena – **P. F.** a číslo následujícího roku. Málokdo asi ví, co to znamená. Je to francouzsky řečeno: Pro štěstí (Pour féliciter).

Jak přibývá dne:

Na boží narození – o kuří pokročení.

Na Nový rok – o slepičí krok.

Na Tři krále – o tři kroky dále.

Na Hromnice o hodinu více.

6. leden Tři králové

Legenda o třech králich, kteří putovali za narozeným Ježíšem do Betléma, je všeobecně známa. Její vznik už asi ne. Ježíšův apoštol Matouš se ve svém evangeliu zmiňuje o třech mudrcích, kteří prostřednictvím nové hvězdy hledali místo, kde se narodilo božské dítě. Chtěli se mu poklonit a předat vzácné dary: kadidlo, zlato a myrhu. V evangeliu se nehovoří o tom, kolik jich bylo, jak se jmenovali. Vypravuje se zde o mudrcích z Východu, kteří vykonali u dítěte Ježíše svou obřadnou návštěvu. Až později vznikla křesťanská legenda, která ustálila počet na tři a dala jim jména – Kašpar, Melichar a Baltazar.

Tento den byl významný tím, že byl pokřtěn Ježíš. Tímto svátkem je završeno vánoční období.

PRANOSTIKA

- Jak vysoko v lednu leží sníh, tak vysoko tráva poroste.
- Je-li leden nejostřejší, bude roček nejplodnější.
- Když v lednu včely vyletují, to nedobrá rok ohlašují.
- Leden jasný, roček krásný.
- Leden studený, duben zelený.
- Na Nový rok, o slepičí krok.
- Suchý leden, mokrá červen.

Únor

Únor je podle gregoriánského kalendáře druhý měsíc v roce. Má 28 dní, v přestupném roce má 29 dní. Třikrát v historii měl únor i 30 dní. Český název měsíce vysvětlují jazykovědci tím, že se v tuto dobu při tání ledu ponořují ledové kry na řekách (únor = nořiti se).

V římském kalendáři byl únor posledním měsícem v roce. Právě proto tento měsíc má proměnlivý počet dnů a právě k němu se přidával v přestupném roce jeden den. Při přechodu z juliánského na gregoriánský kalendář se tento zavedený postup neměnil. Varianty původně římského (respektive latinského) názvu *Februarius* obsahuje většina evropských jazyků.

2. únor Hromnice

Název Hromnice nemá nic společného s tím, co v tento den slavili křesťané. Podle Nového zákona v tento den, 40 dní po narození Ježíše, Josef a Marie svého syna v jeruzalémském chrámu zasvětili Bohu. V liturgickém roce je tento svátek nazván Uvedení Páně do chrámu a dříve jím končovala doma vánoční.

Lidový název Hromnice však vzešel ze slova „hrom“. Přírodní úkaz spojený s mohutným světlem blesku, který lidem často přinášel ztráty na majetku i životech a jehož se velmi obávali. Proti zlu, které páchal hrom a blesk, s prosbami o ochranu lidé zapalovali v tento den svěcené svíce, kterým říkali „hromnice“. Odtud tedy název. Hromnice otevírají období roku, které vrcholí veselým masopustem.

6. únor sv. Dorota

Velmi krásná dívka, jejíž rodina vyznávala křesťanskou víru, a tak i ona byla oddanou křesťankou. Měla mnoho nápadníků i z řad vysoce postavených mužů. Byla krásná a také ctnostná, a tak odmítla dvoření místodržícího Apricia. Odmítnutý nápadník využil jako záminku její víru a nechal ji krutě mučit a nakonec i popravít. Před popravou si však nezoufala. Věřila, že ji čeká nebeský ráj se spoustou květin a ovoce. Nevěřící muž jménem Theofil se jí začal vysmívat, ale v té chvíli se mu zjevil anděl s košíkem sladkého ovoce a voňavých květin a přesvědčil ho o existenci Boha. Také snad proto se stala patronkou zahradníků, květinářek a také nevěst.

14. únor sv. Valentýn

Mnoho lidí se mýlí, považují-li valentýnský svátek za komerční výmysl. Život svatého Valentýna je historicky doložen. Byl biskupem, o jeho působení se vyprávějí legendy. V jedné z nich se vypráví, že prý tajně oddával zamilované páry, aby muže ochránil před odchodem do války. Tehdejší císař zakázal zasnuby a sňatky, protože chtěl budovat silnou armádu. Valentýn však jeho zákaz nerespektoval a tajně oddával. Toto se císaři nelíbilo, nechal ho uvěznit a po krutém mučení byl 14. února popraven. Tohoto dne slaví svátek všichni zamilovaní. Legenda praví, že dcera žalárníka, který střežil uvězněného Valentýna, se do něho zamilovala. City byly oboustranné. On jí před popravou napsal na rozloučenou dopis s podpisem: „S láskou Tvůj Valentýn.“ A tak prý vznikly známé „valentýnky“ – anonymní přáníčka, která si v tento den posílají zamilovaní.

Masopust, zabíjačky.

Jakýmsi předělem mezi zimním časem a časem probouzející se přírody je masopustní období. Nebává každý rok stejně dlouhé. Jeho délka se určuje podle Velikonoc. Začíná vždy po 6. lednu a končí v úterý před Popeleční středou, po níž nastává čtyřicetidenní předvelikonocní půst.

Masopustní dny

Tučný čtvrtek – poslední den před masopustní nedělí, jehož znakem je hodování.

Taneční neděle – Tento den byl zasvěcen tanci v podobě plesů, tancovaček a krajových speciálních zábav.

Masopustní pondělí – „Mužovský bál“ byl název pro taneční zábavu konanou o masopustním pondělí, kam nemohla svobodná chasa, pouze ženatí a vdané.

Maškarní úterý – Rozpustilý průvod masek a maškar dominoval tomuto dni.

Popeleční středa – Název tohoto dne pochází od svččeného popelu, kterým kněz při bohoslužbě v kostele dělá věřícím kříž na čele a říká: Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se navrátíš. Popel pochází z ratolestí kvetoucí jívy (kočiček), které kněz na květnou neděli před téměř celým rokem posvětil. Slova, která kněz říká, mají lidem připomenout pomíjivost pozemského života a nabádá je k pokoře a pokání, což v náboženském jazyce znamená nové orientování se ve všem jednání, odvrácení se od toho, co je zlé, a navrácení se k Bohu.

PRANOSTIKA

- Únor bílý, pole sílí.
- Je-li v únoru sucho a zima, bude horký srpen.
- Leží-li kočka v únoru na slunci, jistě v březnu poleze za kamna.
- Když skřivánek v únoru zpívá, velká zima potom bývá.
- Jestli únor honí mraky, staví březen sněhuláky.
- V únoru sníh a led – v létě nanesou včely med.

Březen

Březen je podle gregoriánského kalendáře třetí měsíc v roce. Má 31 dní. Český název měsíce pochází z rašení bříz a začátek březosti zvířat.

V období kolem **21. března** nastává **jarní rovnodennost**. Slunce při svém zdánlivém ročním pohybu protíná světový rovník - přechází z jižní polokoule na severní.

Původně byl březen v římském kalendář první měsíc v roce.

12. březen sv. Řehoř

Jeho otec si přál, aby byl v politice. Vystudoval práva. Řehoř si však vybral jinou cestu a stal se křesťanským duchovním. Nestál o pozemský majetek, a tak vše, co měl, rozdál chudým a sám odešel do kláštera. Ani v této profesi ho nelákala kariéra, přesto však dal na naléhání církevních hodnostářů a přijal funkci papeže. Jeho další působení ho vyneslo na pozici jednoho z nejvýznamnějších papežů. Podařilo se mu totiž rozšířit křesťanství na mnohá území v Evropě a současně upevnil pozice Říma, který se stal později nejdůležitějším městem křesťanství a sídlem papežů.

PRANOSTIKA

- Březen – za kamna vlezem, duben – ještě tam budem, máj – vyženem kozy v háj.
- Na svatého Řehoře přeletěly vlaštovičky přes moře.
- Březnové slunce má krátký ruce.
- Suchý březen, mokrý máj, bude humno jako ráj.
- Kolik mlh v březnu, tolik lijavců v červenci.
- V březnu když se prší, stromy brzo raší.

3) Pěstování jarní cibuloviny

Úvod: Seznámení s úkoly. Pokud bychom nedodělali prezentaci plakátů můžeme tomu v této hodině ještě věnovat chvíli času. Poté seznámíme žáky s dalším úkolem - pěstování jarní cibuloviny.

TEORIE: Otázka pro žáky jaké znáš jarní cibuloviny – které jsou první květiny, které na jaře vykvétají? Předpokládaná odpověď – sněženka, bledule, narcis, tulipán. Doplnění o další – hyacint, krokus, modřenec, ladoňka atd.).

Aby žáci věděli, jak se pěstují tyto cibuloviny a jaký je jejich cyklus, zkusí si každý jednu cibulovinu zasadit a pečovat o ní, než mu vykvete.

Expozice: Žáci si zasadí začátkem října či listopadu libovolnou cibulovinu (hyacint, narcis, tulipán, sněženku, bleduli, krokus,...) a do jara se o ní starají. Až květina vykvete, mohou jí někomu darovat.

POPIS: Sazení jarní cibuloviny – každý žák si donese menší umělohmotný květináč či větší kelímek. Od vyučujícího obdrží písek, recyklovaný ubrousek, zeminu a cibulovinu. Na květináč si nalepí jmenovku, kterou přelepí izolepou. Do květináče prvně vloží na dno recyklovaný ubrousek, poté nasypou asi 1 cm písku na to asi 2 – 3 cm zeminy na to vloží cibuli (vrcholem nahoru) a zasypou jí těsně po okraj vrcholu zeminou. Poté květinu zalijí a postaví na okno ve třídě. Pokud je na školní zahradě skleník dáme květiny tam. Žáci mohou chodit květinu sledovat a jednou za čtrnáct dní lehce zalít.

POMŮCKY: umělohmotný květináč či kelímek, písek, recyklovaný ubrousek, zemina, cibulovina (hyacint, narcis, tulipán, sněženka, bledule, krokus, modřenec, ladoňka), zahradní lopatka, jmenovka, izolepa, nůžky, nádoba s vodou.

Cíl: Vytvářet pozitivní vztah k přírodě, učit se pracovat samostatně a být zodpovědný.

Opakování: Stručné shrnutí nároků na pěstování jarních cibulovin.

Závěr: Zhodnocení výsledků práce žáků.

Zadání domácího úkolu – rozdělení úkolů – sběr přírodnin, či výroba nápaditých ozdob na předvánoční zdobení stromku pro zvířata.

POPIS:

Uspořádáme soutěž o nejnápaditější ozdobu na tento strom. Žáci dostanou materiály, aby věděli, co vše je možné dát na tento strom, čím zvířata potěšit. Mohou si dohledat informace i

na internetu a jinde. Během podzimního období budou shromažďovat materiál na zdobení stromku – rozdělí si, kdo co donese (kaštiny, žaludy, jablka atd.). Mohou pracovat ve skupinách. Přibližně v týdnu před Vánocemi půjdeme s žáky ozdobit předem vybraný stromek. Vše si shrneme, kdo co má hodinu dopředu. Žáci si pak na daný den, mohou i dříve, donesou suroviny, které nasbírali na podzim a vyrobené ozdoby.

MATERIÁLY:

Co může být např. za suroviny: syrový lůj či vnitřní sádlo, olejnatá semena (slunečnice, mák...), obilná zrna, bobule, ovoce, zelenina, žaludy, kaštiny či různé ořechy, šípky, jeřabiny, šišky, kůra (neloupat ze stromů, pouze sbírat ze země!), kukuřice, strouhanka, brambory... Většinu těchto surovin seženete v přírodě právě v podzimních týdnech. Dále se bude hodit rezná nit, provázek, špejle, párátko, nůž či nůžky.

S přípravou ozdob můžeme začít v podstatě ihned poté, co domů přineseme materiál. Za sychravých podzimních, dlouhých zimních a mnohde zajisté hektických předvánočních večerů tak můžeme zabavit děti na pěkně dlouho :-)

Před navěšením na stromeček je dobré materiál i již hotové ozdoby uchovávat v suchu. Dužnaté plody usušíme.

Co z toho lze vyrábět - Asi nejjednodušší jsou korále - řetězy. Na ty lze použít podstatě vše, čím lze protáhnout provázek. Nejlepší jsou různé bobule či ovoce (sušené i čerstvé), zelenina. Takovéto řetězy ocení především ptáci. Kaštiny, žaludy či ořechy můžeme použít na výrobu různých postaviček či zvířátek. Podobné, i když větší postavičky, lze udělat i z menších jablíček či jiného ovoce. Takovéto laskominy dávejte v lese spíše do nižších partií, aby k nim měli přístup třeba i divočáci či menší savci v případě ovoce či zeleniny.

Z většího ovoce či brambor můžeme udělat krmítka pro ptáky. Do ovoce vydlabeme dostatečně velký otvor, do kterého vložíme směs zrní, kterou můžeme promíchat s lojem. Vydlabanou část nevyhazujeme, ale využijeme ji třeba na kůrové misticčky pro vysokou zvěř.

Ze směsi loje a semen uděláme koule podobné těm, které jsou k dostání v prodejnách s potřebami pro zvířata. Tuto směs můžeme také použít k přípravě velkých semenných šišek. Otevřené šišky mohou být již vysemeněné, ale my jim ta semínka opět můžeme dodat. Směs pokládáme na jednotlivé listy šišky.

Ovoce či brambory také můžeme použít na tzv. ježky. Zapícháme do něj třeba větvičky jeřabin, makovice, žaludy, kaštiny...

Směs veškerého materiálu, který máme můžeme také vysypat do bedýnky pod stromem.

Důležitý je i výběr správného stromku tak, aby se k němu zvířata mohla dostat a cítila se dostatečně bezpečně. Samozřejmě záleží také na tom pro jaká zvířata je připravován.

Obecně lze říci, že by měl být menší, abychom měli šanci dosáhnout na dostatečné množství větví. Vyhlédneme si borovičku nebo smrk na světlině v lese či na jeho okraji. Zde můžeme počítat i s příchodem vysoké zvěře, zajíců a dalších savců. Dobře lze použít i jehličnan na naší zahrádce, parku. Zde ozdoby přizpůsobíme pro ptáky, veverky nebo i ježky, kteří se mohou v zimě probudit. (<http://www.priroda.cz/clanky.php?detail=758>)

Motivace: Pěstování a péče o vlastní rostlinu s možností sledování jejího růstu a vývoje. Při správné péči možno obdarovat rozkvetlou květinou někoho, koho mají rádi.

Zadání domácího úkolu – mohou se těšit na předvánoční zdobení stromečku pro zvířata.

4) Vánoční zvyky, Vánoce u nás a jinde, betlém

Úvod: Seznámení s tématem – vánoční zvyky, rozdělení do 3 skupin.

Otázky: Jaké znají vánoční zvyky? Předpokládané odpovědi Pouštění skořápek, „barborka“, házení pantoflem, zlaté prasátko, rozkrajování jablka, lití olova apod.

Expozice: Žáci si sami vyzkouší některé vánoční zvyky. Seznámí se s tím, jak se Vánoce slaví v jiných zemích a kdo tam dětem nosí dárky. Vytvoří betlém, s kterým budou pracovat až do 2. února.

Vánoční zvyky

1. skupina - Lití vosku (místo olova) – skupina bude mít k dispozici svíčky, misku s vodou, papírové ubrousky. Rozkrajování jablka – každý žák si donese jablko, které rozkrojí – najde – li tam hvězdičku, bude celý rok zdravý a šťastný, je – li tam křížek, či je jablko červivé značí to nemoc či neštěstí. Poté může jablko sníst.

POMŮCKY: voskové svíčky, miska s vodou, papírové ubrousky, zápalky, jablko (každý bude mít své), nůž

2. skupina – Jak se slaví Vánoce u nás a jinde – z daných materiálů žáci zjistí, jaké jsou rozdíly slavení Vánoc v jiných zemích.

PRACOVNÍ LIST

Jak se slaví Vánoce u nás a jinde

1. Odkdy se začal v Česku prosazovat vánoční stromeček?
 2. Jaké znáš vánoční tradice, zvyky? Vypiš alespoň 3.
 3. Co je typické jídlo v Čechách při štědrovečerní večeři?
 4. Vyjmenuj adventní neděle.
 5. Odkdy slaví v Bulharsku vánoční svátky a kdo zde naděluje dárky?
 6. Co jedí Dánové na Štědrý den?
 7. Kde bydlí Děda Mráz?
 8. Co je symbolem Vánoc v Itálii místo stromečku?
 9. V které zemi nemají stromeček a dárky dávají do hliněného džbánu?
 10. V Polsku se večeře skládá z 12 chodů, co tyto chody symbolizují?
 11. Kdy se obdarovávají děti ve Španělsku?
 12. Kdo naděluje dárky v Rusku?
 13. Kdy si lidé rozbalují dárky v USA a kdo je tam nosí?
 14. Kdo a kdy nosí dárky v Řecku?
 15. Kdo nosí dárky českým dětem?
-

PRACOVNÍ LIST - ODPOVĚDI

Jak se slaví Vánoce u nás a jinde

1. Od kdy se začal v Česku prosazovat vánoční stromeček?

Od 40. let 19. století

2. Jaké znáš vánoční tradice, zvyky? Vypiš alespoň 3.

házení pantoflem, pouštění lodiček, barborky, lití olova atd.

3. Co je typické jídlo v Čechách při štědrovečerní večeři?

rybí polévka, smažený kapr a bramborový salát

4. Vyjmenuj adventní neděle.

železná, bronzová, stříbrná, zlatá

5. Od kdy slaví v Bulharsku vánoční svátky a kdo zde naděluje dárky?

6. ledna, dárky naděluje děda Koleda

6. Co jedí Dánové na Štědrý den?

husa, kachna, popřípadě vepřová pečeně s červeným zelím jako hlavní chod a dále pak opepřená treska s ředkvičkou, pивní chléb, teplá šunka, hnědé koláčky nebo horká rýže zalitá studeným mlékem. Speciální dezertem je rýžový nákyp se zapečenou mandlí

7. Kde bydlí Děda Mráz?

V Grónsku

8. Co je symbolem Vánoc v Itálii místo stromečku?

jesličky

9. V které zemi nemají stromeček a dárky dávají do hliněného džbánu?

Mexiko

10. V Polsku se večere skládá z 12 chodů, co tyto chody symbolizují?

12 měsíců v roce

11. Kdy se obdarovávají děti ve Španělsku?

na Tři krále

12. Kdo naděluje dárky v Rusku?

děda Mráz

13. Kdy si lidé rozbalují dárky v USA a kdo je tam nosí?

25. prosince ráno, nosí je tam Santa Claus

14. Kdo a kdy nosí dárky v Řecku?

Mikuláš až na přelomu roku

15. Kdo nosí dárky českým dětem?

Ježíšek

MATERIÁLY:

Štědrodenní obyčeje

Štědrý den začínal poslední adventní jitřní mší, při nichž byly požehnány ozdoby z přírodních materiálů, kterými se zdobila domácnost. Oběd má stále ještě postní charakter (krajově hubník, kuba či muzika).

Vánoční stromek nemá v Česku dlouhé tradice, protože se v měšťanských rodinách začal prosazovat až ve 40. letech 19. století. Stromček se zdobil cukrovím a výrobky ze dřeva, perníku a pečiva.

Po večeři bylo zvykem zpívat **koledy** a případně rozdávat **dárky**. Nadělování dárků bylo původně spjato s **6. prosincem**, památkou **sv. Mikuláše**, avšak postupně se tento zvyk přesunul právě na Vánoce. Tradičně je ten, kdo „naděluje dárky“, nazýván **Ježíšek**, čímž se zřejmě vyjadřuje víra, že vše dobré, co člověk dostává, má od Boha.

K Štědrému večeru se pojí také řada tradičních obyčejů, pomocí nichž se naši předkové snažili odhadnout průběh nového roku. Mezi tyto zvyklosti patří **schování kapří šupiny pod talíř, pouštění lodiček, rozkrajování jablka, házení pantoflem, klepání střevícem na kurník, barborcky, lití olova apod.**

V katolické církvi večer Štědrého dne představuje již začátek **oslav Narození Páně**, která připadá na **25. prosince**. Proto den tradičně končí půlnoční mše, na které se zpívají koledy a začíná samotná církevní oslava narození Ježíše Krista. Hlas půlnočních zvonů má prý kouzelnou moc, jejich hlasem se o štědrovečerní noci otevírají poklady a probouzejí mrtví.

Štědrovečerní hostina

Večeře v Čechách tradičně začíná **rybí polévkou**, jako hlavní jídlo se podává obvykle **kapr**. I Kapr coby hlavní večerní jídlo však v českých zemích nemá dlouhou tradici. Štědrý den zůstával postním dnem, a proto i charakter jídla byl **postní**; za maso se ovšem nepokládalo **maso rybí**. Ke kapru se jako příloha podává **bramborový salát**, který ovšem taktéž nemá v české kuchyni dlouhé tradice.

Vánoce (z něm. *Weihnachten* svaté noci) jsou v křesťanské tradici oslavou narození Ježíše Krista. Spolu s Velikonocemi a Letnicemi patří k **nejvýznamnějším křesťanským svátkům**. Slaví se od 25. prosince do první neděle po 6. lednu. Již ve 3. století někteří křesťanští teologové uvadějí 25. prosinec jako datum Kristova narození, oslava tohoto narození je dosvědčena poprvé v Římě kolem roku 336. Všeobecně se **Vánoce** v církvi **slaví od 7. století**.

V **Česku** je však za vrchol Vánoc považován **Štědrý den, 24. prosinec**, coby předvečer samotné slavnosti, do Vánoc je někdy zahrnována i **doba adventní**, která Vánocům předchází. K Vánocům se pojí nejrůznější tradice, k nimž se řadí **vánoční stromek, jesličky (betlém), vánoční dárky, které nosí Ježíšek, či vánoční cukroví**; některé z těchto tradic pocházejí již z předkřesťanských dob a souvisí s oslovou slunovratu, který na tyto dny též připadá. V současné době se však původní, náboženský význam Vánoc vytrácí a Vánoce se považují i za jeden z nejvýznamnějších občanských svátků.

Advent v církevním kalendáři

Advent začíná 1. nedělí adventní, tedy neděli mezi 27. listopadem a 3. prosincem. Konec adventu pak představuje západ slunce Štědrého večera.

Výrazným symbolem adventu je **adventní věnec** ozdobený čtyřmi svícemi podle počtu **adventních nedělí**. Děti otevírají obvykle adventní kalendář. V současnosti se jednotlivé adventní neděle označují jako **železná, bronzová, stříbrná a zlatá**.

Jak se Slaví Vánoce jinde

Austrálie

V zemi klokanů slaví Vánoce stejně jako ve Velké Británii - jen s tím rozdílem, že místo lyžování a koulování vrcholí v Austrálii léto a děti si užívají letních prázdnin, které s oblibou tráví na pobřeží oceánu s celou rodinou. Vánoční stromečky mají buď umělé nebo zasazené v květináči. Vánoční hostina má většinou formu pikniku pod otevřeným nebem s nezbytnými barevnými balónky. Pijí se ovocné šťávy, australské pivo a australské víno, které. K jídlu se podávají studené obložené mísy, chlazené ovocné a zeleninové saláty a přeslazené dorty a zákusky. Nesmí chybět meloun. A kdo si chce jídelníčkem připomenout historii své země jako jedné z bývalých britských kolonií, dá si o štědrovečerní večeři jako dezert teplý švestkový nákyp s hrozkami a ořechy polévaný vaječným koňakem. O vánočních svátcích s oblibou navštěvují své příbuzné, přátele a známé a vůbec jim nevádí, když musejí jet na návštěvu několik set mil. Australané milují vánoční gratulace a pohlednice snad nejvíce za všech národů a posílají jich neuvěřitelné množství. Dokonce mezi sebou soutěží, kdo se může pochlubit větším počtem obdržených vánočních blahopřání! Aby si je každý mohl dobře prohlédnout a případně i přepočítat, připínají je umělohmotnými kolíčky na pestrobarevné šňůry, zavěšené nedaleko jídelního stolu, nebo vkusně naaranžované v oknech.

Brazílie

Vánoční oslavy jsou pro ně velmi důležitými svátky. Nádherné pláže neznají zimu ani sněh. V páté nejlidnatější zemi světa žijí vedle sebe potomci Portugalců, Italů, Němců a Španělů, mulati, mestici, černoši, Japonci a Indiáni. Ve vánočních oslavách se zrcadí nebývalá národnostní různorodost. Protože se ale všichni považují především za Brazilce, mají Vánoce i spoustu společných rysů. Všichni se radují, přejí si vše nejlepší k Narození Páně a zdobí stromečky spoustou nejbarevnějších vánočních ozdob. Téměř všechny vánoční stromky jsou umělé, skutečné jehličnany si mohou dovolit jen ti nejbohatší. Brazilci jsou proslulí nejen početnými rodinami, ale i velkorysostí a chutí utrácet. Většina obyvatel Brazílie navštěvuje o vánočních svátcích mše v kostelech nebo přímo pod otevřeným nebem. O štědrovečerní večeři si Brazilci pochutnávají na pečeném krocanu, ovoci, mořských rybách a sladkých zákuscích. Zpestření do tradičního pojetí Vánoc vnáší vyznavači candomblé, náboženství, které kdysi do Brazílie přivezli otroci z Nigérie a Beninu. Víra černých otroků prorostla katolickým náboženstvím, a tak se v daleké jihoamerické zemi radují nejen z bílého Ježíška, ale i z boha plodnosti a sklizně Oxalá s černou tváří, kterého doprovází Lemanjá, bohyně moře.

Bulharsko

V pravoslavném Bulharsku se vánoční svátky slaví až **6. ledna**, a tak si milovníci Vánoc mohou nadělovat dárky hned dvakrát - 24. prosince a 6. ledna. V žádné bulharské domácnosti nechybí o Vánocích ozdobený stromeček. Dárky pod něj dává **děda Koleda**. Tradičním vánočním jídelním je v Bulharsku vepřové maso, čočka, fazole, rýže a zelí. Místo vánoček, na které jsme zvyklí u nás, připravují Bulhaři ze sladkého kynutého těsta pečivo ve formě kroužků. Na venkově se ještě občas dodržuje starý bulharský zvyk, že hlava rodiny rozloží před štědrovečerní večeří po zemi slámu, připomínající chudobu chlěva, ve kterém přišel na

svět vyvolený syn Boží, malý Ježíšek. Hospodyně rozprostře na slaměnou podestýlku vyšívanou pokrývku a na takto připravený "stůl" rozloží mísy s jídlem. Nejstarší člen rodiny pokrmu požehná a vánoční hostina může začít.

Dánsko

Počátkem vánočních svátků se objevují adventní věnce. Čtyři hořící svíčky si vykládají Dánové jako symboly čtyř období lidského života - dětství, mládí, dospělosti a stáří. Vánoce jsou v Dánsku ale spojeny především s dárky a nikdy se na nich nešetřilo. Přípravují se s několikaměsíčním předstihem a Dánové dělají s jejich nákupy velké tajnosti. Podle starého obyčeje totiž musí být každý dárek pro obdarovaného velkým překvapením. Lidé v Dánsku věří, že čím větší překvapení, tím šťastnější budoucnost je čeká. Dárky rozdává vánoční posel a balí je alespoň do dvaceti vrstev vánočního papíru a krabic. Dárek musí být vtipný a poukazovat na některou ctnost nebo charakterovou vadu. Drobné dárky a cukroví se věší na větve vánočního stroměčku, který nechybí v žádné domácnosti. Nejoblíbenější je smrček. V posledních letech si získal na oblibě také zvyk kupovat malé jehličnánky v květináčích, o Vánocích je ozdobit a na jaře slavnostně zasadit ve volné přírodě, v lese nebo na speciálně vyhrazeném místě v městském parku. Lidé v Dánsku si o Vánocích zdobí dům postavičkami skřítků, kterým se říká *nisser*. Můžou být různě velcí, mají špičatou čepičku a jsou oblečeni do dánských národních barev (červené a bílé). Jsou to právě tito skřítkci, kteří večer 24. prosince nadělují dárky. Drobné dárečky a sladkosti se zavěšují na větve vánočního stroměčku. Na Štědrý den lidé často chodí zapálit svíčku na hřbitov. V některých oblastech panuje také zvyk vítání „vánočního posla“, který zaklepe na dveře a každému dá vtipný dáreček charakterizující obdarovanou osobu - poukazují na ctnost nebo vadu, např. tloušťtíci dostávají špejli od jitrnice. Večer se rodina sejde u stolu, na kterém nesmí chybět **husa, kachna, popřípadě vepřová pečeně s červeným zelím jako hlavní chod a dále pak opepřená treska s ředkvičkou, pивní chléb, teplá šunka, hnědé koláčky nebo horká rýže zalitá studeným mlékem. Speciální dezertem je rýžový nákyp se zapečenou mandlí, jejíž nálezce dostane zvláštní dárek.** Po večeři rodina přesune ke stroměčku, kolem kterého tančí dokola držíc se za ruce a zpívají koledy.

Finsko

Dárky roznáší dárky veliký **Ukko**, pomáhají mu pidimužáci, kteří prý zlobivé děti odnášejí do svého ledového království.

Francie

Dárky dětem ukládá na krb nebo ke kamnům dobrý vánoční duch **père Noël**. Je ze všech Ježíšků a Santa Clausů nejmladší. Od Santa Clause se liší vlastně jenom jménem. 25.12. k slavnostnímu stolu zvou do svých domácností bezdomovce, chudé, sirotky, vězně, ... , na kterém nechybí ústřice, šneci, žabí stehýnka, krocan plněný kaštanovou nádivkou a drahé ovoce. Tři králové jsou svátkem dětí a maminky jim v tento den upečou dort ozdobený papírovou figurkou, ve které je zapečená malá figurka. Kdo ji najde, je králem hry.

Grónsko

Tady bydlí **Děda Mráz** a píší mu sem děti z celého světa. Žije v podzemní jeskyni uprostřed věčného ledu.

Itálie

Štědrý večer se slaví jako předvečer narození Páně jen schůzkou s přáteli. Také italské děti dostávají dárky až na první svátek vánoční ráno. Ve srovnání s našimi, jsou italské Vánoce

velmi odbyté: vždyť tu ani nepečou cukroví. Jenom ta půlnoční mše je stejná. Pod vánočním stromkem najdou děti téměř vždy i malé jesličky.

V Itálii jsou hlavním symbolem Vánoc **jesličky** místo stromečku. Rodiny mají jedny jesličky doma, na další v životní velikosti se chodí dívat do kostelů nebo na náměstí. Rodinné betlémy se obvykle dědí z generace na generaci. Dárky se dostávají večer 24. prosince nebo druhý den ráno a leží vedle jesliček nebo výjimečně pod stromečkem. Po snídani jde celá rodina do kostela. Potom následuje bohatý oběd často se táhnoucí i několik hodin. Na italské vánoční hostině nesmí chybět *panettone*, typická vánoční bábovka s hrozkami a kandovanou citrusovou kůrou. Hlavním jídlem bývá jehněčí s rozmarýnovými bramborami a artyčoky. Oblíbený je také úhoř a kaštanové pyré se šlehačkou. V Itálii se slaví ještě 6. ledna svátek Epifanie. Čarodějnice Befena sestoupí komínem do domů, kde zanechá dětem dárky. Její velká loutka se pak na znamení konce svátků zapálí.

Keňa

Vánoce jsou zde svátky hlavně pro turisty - v zemi je pouze 12 procent křesťanů. Štědrý den slaví v hotelích po německo-britském způsobu, zatímco místní muslimové přihlížejí. Bouřlivější bývá Silvestr, kdy se i řada "domorodců" napije něčeho ostřejšího.

Maďarsko

dárčky si rozdávají **před** Štědrou večeří.

Mexiko

Oslavují vánoce pro ně typicky - hlučně a vesele. **Stromeček nemají**. Sladkosti dávají do velkého **hliněného džbánu** na vodu - Pinty, který visí ze stropu a je ozdobený peřím, děti se po něm natahují tlučou dřevěnými hůlkami tak dlouho, dokud jim nespadne a sladkosti a dárky se nevysypou.

Německo

Ježíšek rezavé vlasy a vousy a k přemísťování používá osedlaný divoký vítr. Dříve prý odnášel neposlušné děti a trestal nevěrné ženy. 1. 12. děti dostávají sladké adventní kalendáře a až do vánoc otvírají po jednom okénku se sladkým překvapením, vánočním stromečkem je jedlička.

Norsko

Otec vánoc schovává dárky do dřeváků, a bývá doprovázen vánoční kozou, pro tu by měli děti připravit do botiček nějakou lahůdku - nevymláčenou ovesnou slámu.

Polsko

Na štědrovečerním stole nesmí chybět polévky jako **boršč, zelňačka, houbová nebo rybí a samozřejmě štědrovečerní ryba - sled' nebo jeseter**.

V Polsku začínají Vánoce večer 24. prosince v okamžiku, kdy se na nebi objeví první hvězda. Poláci neslaví svátek sv. Mikuláše, Mikuláš přichází a nosí dětem dárky teprve o Štědrém večeru. **Oblíbenější než stromečky jsou zde odedávna jesličky**, v jejichž pozadí se místo betlémské krajiny zobrazují polská města a historické stavby. Sváteční stůl nebo i podlaha se zdobí trochou slámy, která má připomínat, že se Ježíšek narodil ve chlévě. Zvykem je prostírat u štědrovečerní večeře jeden talíř s příborem navíc, pro případného hosta. Jedná se o aluzi na židovskou tradici vyhrazení místa u pesachového stolu proroku Eliášovi. Samotná

večeře se skládá z dvanácti chodů symbolizujících **dvanáct měsíců v roce**. Dříve se jako hlavní chod hlavně jedly ryby, ale v poslední době se čím dál více prosazuje krocan. Před tím se obvykle podává boršč nebo zelí s houbami. Tradiční polskou vánoční pochoutkou jsou makůvky - rohlíky máčené ve sladkém mléce a obalované v máku. Na Boží hod se pak peče dlouhá klobása smotaná do kruhů, jejíž délka dosahuje až metr.

Rakousko

Na Vánoce se připravují několik týdnů dopředu. Tak jako my, tak i rakušané si vyrábí adventní věnce, ozdobené svíčkami a stuhami - zelenou, ta je barvou naděje a fialovou - barvou minulosti. Na Štědrý večer přichází Ježíšek přivolaný cinkáním zvonečku. Dárčky nebývají drahé. Spíše nápadité, praktické, vlastoručně vyrobené. Všechny dárčky balí otec - hlava rodiny.

Rumunsko

Svatý muž klade dárky vedle jesliček nebo pod postel.

Rusko

Štědrý den je v Rusku obyčejným pracovním dnem. Pravoslavné Vánoce totiž připadají až na 6. a 7. ledna. Původně byly spojeny s velkým množstvím lidových zvyků. Po zákazu Vánoc v roce 1918 však zvyky upadly v zapomnění a nyní většina Rusů místo nich slaví Nový rok s jolkou a dárky od **dědy Mráze**. Děda Mráz používá saně, cestuje až ze vzdálené Čukotky a doprovází ho Sněhurka.

Španělsko

Vánoce ve Španělsku jsou svátkem rodiny. Dávají si dárčky, pije se šampaňské, jí se marcipán. Děti se však většinou obdarovávají až na den **Tří králů**. Mikuláš zde dětem nosí dárčky do dřeváků.

Švédsko

Ježíšek na sebe bere podobu vánočního kozla, který má rohy zdobené červenou stuhou. Prvním vánočním svátkem je ve Švédsku 13. prosince Den sv. Lucie. Tento svátek se podobá českému Mikuláši. Mladí lidé se v převlečení za anděly a na hlavě ozdobení korunou s hořícími svíčkami vydávají nadělovat dětem cukroví. Typickou vánoční ozdobou je slaměná postavička kozla, ať už je v nadživotní velikosti nebo k zavěšení na stromeček, která se později na Tři krále hází do ohně. Hlavním chodem sváteční večeře je **sušená treska s bílou omáčkou, dalším tradičním pokrmem je Vörtbröt- kořeněný chléb** s hřebíčky a zázvorem. Jako vánoční specialita se podávají i vařené fazole se slaminou a cibulí nebo **malé klobásky**, kterým se říká *Julkorv*. Po večeři přichází nadělovat dárky příhrblý **dědeček Jultomten(Vánoční muž)** za pomoci **skřítků Julnissarů**. Je zvykem na dárky místo jména obdarovaného napsat krátký verš charakterizující danou osobu, která se má podle toho o svůj dárek sama přihlásit.

Švýcarsko

Mají tajemného "**Monsieura Chalandé**." Tohoto obrovského panáka plného dárků nacházejí děti za dveřmi pokoje.

Velká Británie

Vánoční svátky už začínají vlastně na Mikuláše, tedy 6. prosince. Vrcholem je 25. prosinec - den, kdy děti po probuzení nacházejí v červených ponožkách dárky od Santa Clause. Celá rodina se pak sejde nad **nadívaným krocanem a švestkovým pudinkem** - podivnou směsí oříšků, rumu, vajec, strouhanky, cukru, citrónu... A samozřejmě ještě švestek. Podává se flambovaný koňakem .

Západní Evropa a Severní Amerika

V západní Evropě a v Severní Americe jsou Vánoce slaveny v duchu náboženské tradice, spojené s obdarováváním bližních **dárky**, jež jsou **rozbalovány 25. prosince ráno** (v USA jsou dokonce Vánoce slaveny jen v tento den). Jako ústřední postava se v anglosaských zemích vyskytuje starší mužská postava jménem **Santa Claus** (ve **Velké Británii, Austrálii** a jinde též nazývaný *Father Christmas*, tj. Otec Vánoc), který vozí dárky na saních. V jiných zemích nosí dárky vánoční skřítki.

Řecko

V Řecku se v dřívějších dobách, především v přímořských oblastech, zdobily lodě. Vánoční stromeček tam začal pronikat teprve před několika desetiletími. Mezi vánoční tradice patří například žehnání domů svěcenou vodou proti zlým skřítkům nebo dětské průvody. Děti chodí 24. prosince koledovat s triangly a bubínky k jejich známým a sousedům. 25. prosince se zpravidla koná jedna z nejbohatších řeckých hostin v roce. Podává se **krůta s kaštanovou nádivkou, mleté maso a piniové oříšky, někdy se peče sele, jehně nebo ryby**. **Dárky** nosí **Mikuláš až na přelomu roku**. Podle pověsti zachraňoval potápějící se lodě, a tak mu z vousů crčí slaná voda.

Havaj

Na Havaji prý panuje zvyk pořídit si na Vánoce domů **akvárium s ostencem běloskvřnným**. Domorodé jméno této ryby je humu-humu-nuku-nuku-a-pua-a.

Kdo rozdává dárky u jiných národů?

Podle německé tradice nosí dárky podobně jako v **Čechách Ježíšek** (*Christkind*), podobná zvyklost panuje i v Horním Slezsku, kulturně původně německém, kde dárky přináší **Dětátka** (*Dzieciątka*).

V různých **polských** regionech dárky přináší vždy někdo jiný. Kromě *Dětátka* (Slezsko) je to, *Gwiazdka* (*Hvězdička*, zřejmě první hvězda na obloze), sv. Mikuláš (*św. Mikołaj*, Mazovsko), *Andílek* (*Aniołek*, Malopolsko), *Gwiazdor* (stařec s holí, Velkopolsko).

Ve **Spojených státech amerických** vozí dárky **Santa Claus**. Létá vzduchem na saních, které jsou tažené kouzelnými soby.

Ve **Francii** nosí dárky **Papa Noël**.

Ve **Španělsku** nosí dárky **Tři králové** (*Los Reyes Magos*).

V **Rusku** se nenaděluje na Štědrý den, ale **na Nový rok přináší dárky Děda Mráz**, který přijíždí za doprovodu **Sněhurky** na saních.

Ve **Finsku** navštěvuje děti **Joulupukki**, což je postava oděná do kozlí kůže bydlící v Laponsku. Finsko je jediná země, kde na Štědrý večer děti vidí postavu, která naděluje. Tato tradice připomíná českého Mikuláše.

Zvláštností je tradice na **Apeninském poloostrově** - zde naděluje dárky **žena**, hodná **čarodějnice Befana**. Ta ale dárky rozdává až **6. 1.**, a proto se i zde stále víc projevuje vliv Santy Clause, stejně jako v ostatních evropských zemích.

POMŮCKY: materially s informacemi, pracovní list

3. skupina – Stavění betlému

POMŮCKY: každý žák bude mít postavičky do betlému, které měl za úkol vyrobit, lepidlo, papír či plocha, na kterou budou betlém lepit, obrázek betlému – jako předloha pro jeho tvorbu.

MATERIÁLY:

Tvorba betlému

Žáci dostanou za úkol nakreslit jednotlivé postavy do betlému (s dolním podstavcem tak, aby se daly nalepit na papír a stály) buď doma nebo to mohou udělat s paní učitelkou ve výtvarné výchově – každý dostane určitou postavu/y (chlév, osel, vůl, ovce 7x, sv. Josef, Marie, Ježíšek, jesličky, pastýři 2x, psi 2x, tři králové s dary, velbloud, slon, muzikanti 4x – housle, basa, klarinet, trubka). Po nakreslení žák postavu vystříhne. Následně společnými silami podle předlohy (obrázek betlému) z těchto postav celá třída vytvoří betlém (po skupinách budou do betlému dolepovat jednotlivé postavy). Těsně před Vánocemi než žáci půjdou na prázdniny, vloží do jesliček Ježíška (povíme si, kdy se narodil). Na tři krále 6. 1. přidají do betlému tři krále (Kašpara, Melichara a Baltazara), na hromnice 2. 2. betlém sklídí. Během tvorby betlému si můžeme se skupinou vykládat o něm.

Jak betlém vyrobit?

Záleží na Vás, kolik času si chcete vyčlenit na tuto aktivitu. Pokud jednu hodinu – je vhodné si vybrat stromek poblíž školy, či ho ozdobit spíše pro ptáky. Pokud chcete zdobit stromek i lesním zvířatům, je dobré vybrat si nejbližší lokalitu blízko školy, dobře dostupnou, někde na kraji lesa. Podle lokality stromku, také odhadnete čas, který budete potřebovat na cestu tam zpět a kolik času budete mít na samotnou aktivitu.

Úvod: Sraz před školou, cesta na stanoviště. Seznámení s programem – zdobení stromku pro zvířata

Expozice: Na stromek budou děti věšet ozdoby z jablek, suchého chleba, mrkve a řetězy z popkornu, pod něj pak připraví lesním obyvatelům pochoutku z kaštanů a žaludů apod. Samozřejmě na strom umístí i ozdoby, které vyrobili doma.

POMŮCKY: přírodní materiál, který měli žáci za úkol nasbírat v podzimním období, ozdoby vyrobené žáky, strom.

Cíl: Vytvářet pozitivní vztah k přírodě, týmová spolupráce, pomoc lesní zvěři v zimním období

Opakování: Žáci sami ozdobí stromek pro zvířata. Stručné shrnutí čím jsme stromek ozdobili a proč.

Závěr: Zhodnocení výsledků práce žáků

Motivace: Práce v týmu, možnost využití vlastní fantazie při zdobení stromku, pobyt v přírodě na čerstvém vzduchu, pomoc zvířátkům